

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ КОНСУЛЬТУЄ В РАМКАХ ПРОЄКТУ «Я МАЮ ПРАВО!»: Про порядок стягнення аліментів на дитину у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання за кордон

Україна є Стороною декількох багатосторонніх конвенцій, які передбачають спрощену процедуру звернення для вирішення питання про стягнення аліментів на території Договірних держав¹ таких конвенцій:

- Конвенція ООН про стягнення аліментів за кордоном 1956 року (діє у відносинах з такими державами: Алжир, Аргентина, Австралія, Австрія, Барбадос, Бельгія, Болівія, Буркіна Фасо, Камбоджія, Кабо-Верде, Центральнo-Африканська Республіка, Чилі, Колумбія, Хорватія, Республіка Кіпр, Чеська Республіка, Данія, Еквадор, Домініканська Республіка, Ель Сальвадор, Куба, Ватикан, Естонська Республіка, Фінляндія, Французька Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Грецька Республіка, Гватемала, Гаїті, Ватикан, Угорська Республіка, Ірландія, Держава Ізраїль, Італійська Республіка, Киргизька Республіка, Ліберія, Люксембург, Мексика, Монако, Марокко, Нідерланди, Нова Зеландія, Нігер, Пакистан, Філіппіни, Республіка Польща, Португальська Республіка, Республіка Молдова, Румунська Республіка, Сербія, Сейшели, Словацька Республіка, Словенія, Шрі-Ланка, Королівство Іспанія, Сурінам, Швеція, Швейцарія, Македонія, Туніс, Великобританія, Уругвай)

- Гаазька конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання 2007 року (діє у відносинах з такими державами: країни-члени Європейського Союзу /крім Данії та Ірландії/, Албанія, Республіка Білорусь, Боснія і Герцеговина, Бразилія, Гайана, Гондурас, Республіка Казахстан, Чорногорія, Нікарагуа, Норвегія, Турецька Республіка, Сполучені Штати Америки)

- Мінська конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 1993 року (діє у відносинах з державами-учасницями СНД: Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан).

Як звернутися до іноземного органу для стягнення аліментів на дитину?

Для того, щоб стягнути аліменти з особи, яка проживає за кордоном, громадяни України мають два способи:

- звернутися до компетентного органу іноземної країни, де проживає боржник, із клопотанням про визнання та надання дозволу на виконання рішення суду України про стягнення аліментів (якщо питання стягнення аліментів вирішувалося в Україні і є рішення суду);
- звернутися до компетентного органу іноземної країни, де проживає боржник із заявою про винесення рішення щодо аліментів (така можливість передбачена Конвенцією ООН 1956 року та Гаазькою конвенцією 2007 року, однак на практиці не всі держави погоджуються приймати такі заяви).

Усі звернення про стягнення аліментів на дитину в Україні надсилаються для передачі за кордон через Міністерство юстиції України.

Які документи потрібно подавати ?

¹ Договірна держава, Сторона – це держава, яка підписала і згодом ратифікувала, прийняла або затвердила Конвенцію, а також держава, яка приєдналася до Конвенції після набрання нею чинності, якщо Україною не висловлено заперечення проти застосування Конвенції з цією державою у відповідних випадках.

У випадку, коли є рішення суду України про стягнення аліментів необхідно звернутися з клопотанням стягувача (кредитора) про визнання і виконання рішення суду України про стягнення аліментів, адресоване компетентному органу (суду) іноземної держави

У клопотанні має бути зазначено наступне:

- повне ім'я відповідача (боржника), дата народження, громадянство а також, наскільки це відомо позивачу (стягувачу), його поточна адреса або адреси протягом останніх 5 років, рід занять і місце роботи;
- наявні відомості про фінансовий та сімейний стан боржника, у тому числі інформація про належне йому майно;
- будь-яка інша інформація, що може сприяти встановленню місцезнаходження боржника чи виконанню клопотання.

До клопотання додаються належним чином оформлені судом, що виніс рішення, такі документи:

- засвідчена судом копія судового рішення;
- довідка суду про те, що рішення набрало законної сили;
- довідка державного виконавця про часткове виконання або невиконання рішення на території України;
- довідка суду про те, що відповідач був належним чином повідомлений про день судового засідання, та копії документів, що це підтверджують, якщо відповідач не брав участі в судовому засіданні;
- завірений переклад клопотання та його додатків на іноземну мову.
Також відповідно до Гаазької конвенції 2007 року слід додати
- завірену судом копію протоколу судового засідання,
- фотокартку стягувача.

У разі, коли відсутнє рішення суду України про стягнення аліментів з відповідача, який проживає за кордоном (а також коли за Гаазькою конвенцією 2007 року порушується питання про зміну розміру аліментів) до відповідної Договірної Сторони надсилаються заява та інші документи, необхідні для розгляду справи по суті.

Форма заяви:

<https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1390-06>

У заяві необхідно зазначити (або до неї додати) наступну інформацію:

- повне ім'я відповідача (боржника), дату народження, громадянство та, наскільки це відомо позивачу, його місця проживання протягом останніх 5 років, рід занять і місце роботи;
- відомості про фінансовий та сімейний стан відповідача, у т.ч. інформацію про належне йому майно;
- відомості про фінансовий та сімейний стан позивача (заявника), у т.ч. довідку

- про доходи;
- дублікат або нотаріально засвідчену копію документа, що підтверджує ступінь родинних зв'язків між відповідачем та дитиною, на користь якої вимагаються аліменти (наприклад, свідоцтва про народження, рішення суду про встановлення батьківства тощо), або - коли заява стосується вирішення питання про зміну розміру аліментів - засвідчену судом копію судового рішення чи іншого документа, яким встановлено розмір аліментів
 - фотокартку позивача;
 - будь-яку іншу інформацію, що може сприяти встановленню місцезнаходження відповідача (боржника) чи виконанню клопотання;
 - нотаріально засвідчене доручення, яке уповноважує орган, що приймає, відповідної Договірної Сторони діяти від імені позивача, або інформацію про будь-яку іншу особу, уповноважену діяти від імені позивача;
 - завірений переклад заяви та її додатків на іноземну мову.

Якою мовою подаються документи?

Документи, що направляються з України і складені українською мовою, мають бути перекладені на офіційну мову запитованої Договірної держави або іншу мову, яку запитована Договірна держава визначила як прийнятну для всієї своєї території або тієї її частини, на якій проживає боржник.

На підставі конвенцій нотаріально завірений переклад не вимагається, достатньо, якщо переклад офіційно засвідчений перекладачем або бюро перекладів.

Вимога консульської легалізації або засвідчення документів апостилем також не застосовується до документів відповідно до конвенцій.

Відповідно до умов Гаазької конвенції 2007 року, якщо переклад документів на офіційну мову запитованої Договірної держави неможливо зробити в Україні, вони можуть бути передані Міністерством юстиції України запитованому центральному органу без перекладу або з перекладом англійською чи французькою мовою для організації перекладу у запитованій Договірній державі. Такий переклад здійснюється лише у разі узгодження із заявником (стягувачем) порядку і умов оплати ним витрат за такий переклад.

Як це працює?

Належним чином оформлену заяву, клопотання надсилають до Міністерства юстиції України через територіальне управління юстиції.

Міністерство юстиції України як запитуючий центральний орган протягом 30-ти календарних днів після отримання заяви:

- перевіряє наявність у ній інформації і документів;
- може повернути заяву заявнику для дооформлення у разі необхідності;
- заповнює формуляр про передачу та направляє його разом із заявою до центрального органу запитуваної Договірної держави;
- у разі необхідності сприяє заявнику у вирішенні питання щодо здійснення перекладу документів мовою запитуваної Договірної держави відповідно до умов Гаазької конвенції 2007 року;
- на звернення запитуваного центрального органу отримує від заявника додаткові документи, необхідні для розгляду заяви, в тому числі довіреність на право представництва інтересів заявника у справі;
- на звернення центрального органу запитуваної Договірної держави надає засвідчені компетентним органом України копії документів.

Міністерство юстиції України письмово повідомляє позивача про хід та результати розгляду заяви чи клопотання – після отримання інформації від іноземних органів.

Зауважимо, що, як вбачається із практики застосування конвенцій, більшість країн-учасниць вищезгаданих Конвенцій не можуть виконувати рішення про стягнення аліментів, визначених у частці від доходу, а тому приймають до розгляду лише ті рішення, у яких **розмір аліментів визначений у твердій грошовій сумі.**

Який порядок стягнення аліментів із того з батьків, хто проживає у державі з якою Україна не має відповідного міжнародного договору?

У разі виїзду одного з батьків – платника аліментів на постійне місце проживання за кордон, обов'язок на утримання дитини не припиняється. Для забезпечення виконання зобов'язань можна:

- укласти договір між платником аліментів і тим з батьків, з яким залишається дитина, **або**
- укласти договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно.

Якщо аліментні зобов'язання не були виконані особою, що виїжджає, стягнення аліментів провадиться за рішенням суду.

Якщо боржник проживає або постійно працює в державі, з якою відсутній міжнародний договір, що передбачає спрощений порядок звернення про стягнення аліментів, питання про стягнення аліментів вирішується виключно у порядку і на умовах, визначених законодавством такої іноземної держави. У такому разі заінтересована особа (стягувач) самостійно або через адвоката звертається до іноземного суду чи іншого компетентного органу для вирішення питання про стягнення аліментів або про визнання і виконання рішення українського суду.

Як врегулювати це питання до виїзду за кордон?

З метою запобігання ухиленню батьків від утримання дітей до їх повноліття шляхом сплати аліментів особа, що виїжджає для постійного проживання за кордоном, разом із заявою про видачу паспорта громадянина України для виїзду за кордон або оформлення відповідної сторінки у паспорті подає до відділу Державної міграційної служби за місцем постійного проживання у разі наявності дитини, що залишається в Україні, договір про виплату аліментів або нотаріально засвідчену заяву про відсутність у одержувача аліментів вимог щодо стягнення аліментних платежів, або копію рішення суду про виплату аліментів.

До моменту одержання паспорта зазначена особа повинна подати до відповідного органу внутрішніх справ за місцем постійного проживання в Україні документ, що підтверджує виконання аліментних зобов'язань:

- нотаріально засвідчену заяву про відсутність у одержувачів аліментів вимог щодо стягнення аліментних платежів;
- нотаріально засвідчену копію постанови державного виконавця про закінчення виконавчого провадження (якщо стягнення аліментів проводилося за рішенням суду).

У разі невиконання аліментних зобов'язань на момент одержання паспорта до особи, що виїжджає для постійного проживання за кордоном, застосовуються обмеження, передбачені законодавством.

Куди звертатися за більш детальною консультацією та роз'ясненнями?

Якщо у вас залишилися питання з даного приводу, будь ласка, телефонуйте до контакт-центру системи безоплатної правової допомоги за номером **0 (800) 213 103**, цілодобово та безкоштовно в межах України. В центрах та бюро надання безоплатної правової допомоги по всій Україні ви можете отримати юридичну консультацію та правовий захист.